

עלון הדרכה להוראת פרשת-השבוע
ע"פ הגליונות של נחמה לייבוביץ

216

וישלה (הש"ל)

ל"ב כ"ה-ל"ג

גליונות זה עוסק בקטע קשה ביותר להנחמה. קטע שכולו אפוף מסתורין. בודאי אין הדרך ללמנחם על הקשיים ע"י רציונאליזציה מלאכותית של הדברים שאינם רציונליים, ובודאי שאין המורה צריך להעמיד פנים כאלו לו גלויים וברורים הדברים במקום שגם הוא עצמו אינו מבינם. נוכל רק להראות בסיונות להנחת הדברים, בסיונות לחזור לשוונות הכתובים האלה.

הדרך שהלכו בה חז"ל ובעקבותם רש"י הובאה לפני הלומדים בגליונות וישלה תשט"ז, גירוד בשאלות ב"ג, ד. הפעם הובאה לפני הלומדים דעת אבן-כספי הזתמכת בעיקרה על דעת הרמב"ם. (המורה יוכל לפיין ולהכירה במורה-נבוכים מאמר ב' פרק מ"ב. אך אין הדברים קלים כל עיקר). תפישת זו הוראה את כל המאורע כחלום נבואי, שאין לו מציאות טהור לנפש. ועסקנו בדעתו זו של הרמב"ם ובוכות אחר מצד הרמב"ן בגליונות וירא תש"ה.

יותר קלה ומובנת תהיה בודאי ללומדים תפישתם של המדרשים המאוחרים הרואים גם בפרט זה כמו בהרבה פרטים שבפרשתנו "מעשה אבות סימן לבנים".

(הרמב"ן ראה בכל פרטי התנהגותו של יעקב עם עשו בפרשה זו סימן לבנים, לעם-ישראל בתקופת גלותו. וראוי למורה המותר בכלל על שאלה א (בגלל הקשיים המרובים המרוכזים בפתרונה) ומתחיל את שעורו בשאלה ב להביא לפני תלמידיו את הקדמת הרמב"ן לפרשת וישלה.

בכתבה הפרשה הזאת להודיענו כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו סיד חזק ממנו ושלח מלאך והצילו; ללמדנו עוד שהוא לא בטח בצדקו והשתדל בהצלחו בכל יכולתו.

ויש בה עוד רמז לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחינו, יארע לנו חסד עם בני עשו וראוי לנו לאתחיל בדרכו של צדיק וכו'.

נסת לפסוק ט' והיה המחנה הנשאר לפליטה:

הנה והכרונה בזה כי יעקב יודע שאין זרעו כולו נופל ביד עשו, אם כן ינצל המחנה האחד על כל פנים. וגם זה ירמז שלא יגזרו עלינו בני עשו למחנה את שמנו, אבל יעשו רעות עם קצתנו בקצת הארצות שלהם; מלך אחד מהם יזרז בארצו על מונצנו או על גופנו ומלך אחר מרחם במקומו ומציל המליטים.

וכן בפסוק י"ד, וכן לג ט"ז ד"ה למה זה אמצא חן:

והכרונה ביעקב כי לא היה הפץ בהם ובחבורתם כלל. ורבותינו ראו בזה פצה (בראשית רבה ע"ח) רבנו כד היה סליק למלכותא הוה מסתכל בהדא פרשתה ולא הוה נסיב עמיה דומאין. הי זמן לא איסתכיל בה ונסיב עמיה דומאין - לא הגיע לעכו עד שמכר פינס שלו" (יש מפרשים: אדרת שלו, שלקחו ממנו כל מה שבידו).

וספרש הרמב"ן דברי המדרש האלה:

מפני שהיתה קבלה ביום שני (היינו פרשת וישלה) פרשת גלות. כשהיה בא גרומא בחצר מלכי "אדום" על עסקי ציבור, היה מסתכל בפרשה זו ללכת אחר עצת הזקן החכם, כי ממנו יראו הדורות וכן יעשו, ולא היה מקבל חברת אנשי המלכות ללוחתו, שלא היו מקרבים אלא להנאת עצמו ומפקירין ממונו של אדם.

פרשת גלות היא אפוא פרשתנו. יעקב הוא המעט, עשו הרב. הכוח לעשו. (וארבע מאות איש עמו). יעקב ירא מפני עשו ומשתדל לפייסו.

מתור גישה זו לפרשה אפשר גם להביין את דברי מדרש לקח טוב לעצ"ננו, להאנקות ראש עם יעקב. גישה זו המוציאה פסוקים אלה מסגרתם הצרה של חיי יעקב ורואה גם האנקות ישראל עם כל העומדים עליו לכלותו בכל הדורות. והמצליחים גם לבגוע נסח ורכו, אך אין מצליחים לכלותו.